

Proiectul SEP-Sistem de Evaluare a Personalului Didactic din Universitatea din București

„REDESCOPERIREA JUSTEI MĂSURI ”

Prezentul material este o primă piesă din cadrul proiectului „SEP-Sistem de Evaluare a Personalului Didactic din Universitatea din București” destinată conducerii Universității din București (UB). Scopul acestei piese este obținerea unui feedback pentru a decide continuarea sau stoparea efortului în direcția precizată în material.

Materialul este rezultatul observațiilor noastre de-a lungul întregii perioade de tranziție verificate, în această primă fază, prin multiple mijloace: urmărirea vieții politice și a presei, derularea de proiecte de reformă a învățământului, publicarea de materiale destinate reformei și perfecționării activității didactice, participarea la acțiuni ale societății civile – inclusiv prin exprimarea poziției la radio sau televiziune -, consultarea prin interviuri și chestionare a multor colegi, studenți, absolvenți și angajatori. La acestea se adaugă vizite pentru cunoașterea la față a sistemelor de învățământ din Uniunea Europeană și SUA, inclusiv prin colaborări didactice sau științifice cu colegi din acest spațiu.

STAREA ACTUALĂ PE SCURT

Problema numărul 1 (pentru care suntem vinovați alături de politicieni) este calitatea din ce în ce mai slabă de la an la an, a tineretului universitar din România și, mai grav, a celor care vor deveni tineret universitar. Se constată în masă:

- lipsă motivație, mai ales din cauza numărului de locuri în universități superior cererii
- educație deficitară, mai ales obișnuința de a copia
- cunoștințe reduse,
- competențe inexistente
- lipsa deprinderilor de învățătură și, foarte probabil,
- capacități neuropsihice necompetitive mondial, din cauza subalimentației din anii 80, când s-au născut, au crescut și s-au dezvoltat biologic și psihic.

Compensatoriu, aceste generații au un mai mare curaj în afirmarea opiniei proprii și chiar spirit revendicativ. Simt la fel de bine ca și seriile anterioare profesorii adevărați și intuiesc „mersul lucrurilor” mult mai bine decât seriile anterioare.

Problema numărul 2 este că interesul tineretului nostru pentru știință este o *rara avis*.

Problema numărul 3 este faptul că o parte masivă din tineretul nostru candidat la universități are nevoie de programe educaționale speciale pentru dobândirea capacității de a urma învățământul superior și a recupera din cunoștințele neasimilate în liceu.

Problema numărul 4, *specifică UB*, este **lipsa stabilirii ferme și mediatizării tipului de universitate** - humboldtiană, de masă ori doar școală doctorală - și a abordării fără ambiguitate a strategiei corespunzătoare.

Problema numărul 5 este faptul că nici o universitate din România nu își poate permite, în condițiile cel puțin discutabile ale finanțării globale și a **aberației ofertei educaționale mai mare decât cererea**, să practice la nivelul primului ciclu, alt tip de învățământ decât cel de masă. În mod contradictoriu, practicarea exclusivă a învățământului de masă în primul ciclu, reduce drastic șansa practicării unui învățământ selectiv de calitate în celelalte două cicluri.

Problema numărul 6 este faptul că, după 1989, s-au impus de sus în jos și s-au aplicat **criterii nedidactice** de apreciere și promovare didactică. S-a ajuns astfel la o scădere dramatică a capacității instructiv-educative a universităților. Insistența asupra criteriului științific, cu motivația alinierii la practica occidentală, este neadecvată și tendențioasă în România. Este *neadecvată* deoarece, la noi, spre deosebire de occident, există tradiția de peste cinci decenii, a cercetării științifice organizate sub egida Academiei Române. Altfel spus, cercetarea științifică universitară dublează o activitate deja existentă și de tradiție, ceea ce este un **lux nepermis** într-o țară în tranziție ca a noastră. Soluția adecvată, corectă și optimă ar fi fost încorporarea centrelor și institutelor de cercetare ale Academiei în structuri humboldtine de tip departamente universitare, în cadrul cărora studenții să primească acces la baza materială extinsă și chiar să participe la contractele lor de cercetare, iar unii cercetători să primească prin concurs statut de profesor asociat la cursurile de master și doctorat profesional. Cum nu s-a procedat așa, insistența asupra criteriului științific pare *tendențioasă* și suspectă de a fi dictată de un grup de interese din sistem (minister și universități) care încearcă să-și consolideze poziția obținută fără a fi fost îndeplinite criteriile pe care acum le pretind celorlalți.

Problema numărul 7 este **discriminarea pozitivă imorală**, profund străină spiritului academic, care a fost impusă conjunctural de către fosta guvernare, prin acordarea de salarii decente exclusiv celor cu gradul de profesor. Măsura determină un lanț de efecte perverse: crește presiunea pentru crearea de posturi de profesor care consumă fonduri substanțiale, scade masiv calitatea activității didactice deoarece multe cadre didactice se concentrează pe îndeplinirea criteriilor nedidactice de promovare, se consolidează o divizare în două clase a cadrelor didactice în care tineretul are poziția cea mai lipsită de perspectivă dacă se dedică muncii didactice.

Problema numărul 8 este aceea că după 1989 și până astăzi, statul a construit fundamental greșit „mașinăria universitară” legând „acelerația la claxon”. Astfel, sub sloganul „Să creștem rata bacalaureaților înmatriculați în învățământul superior deoarece aceasta este un indicator al dezvoltării”, „am sărit peste cal” nu pe „calul normalității civilizate”, căci s-a ajuns la **aberația ofertei superioare cererii**, cu consecința, care era mai mult decât previzibilă, a prăbușirii calității și a pericolului reducerii sau chiar a dispariției universităților de cea mai bună valoare.

Problema numărul 9 este aceea că și în prezent, prin criteriile de promovare centrate extradidactic, **se urmărește**, de asemenea, doar o problemă de **image externă**,

care, în mod analog, va ataca în mod fundamental învățământul. De asemenea, este previzibil rezultatul, dacă se menține această politică de promovare: în cel mai bun caz, UB va deveni un simplicu conglomerat de centre de cercetare care le dublează pe cele existente în afara UB și se va stinge rapid din lipsa alimentării cu tineret capabil și motivat.

PRINCIPII

- A. Un sistem de evaluare a personalului didactic nu este un scop în sine, ci trebuie să fie piesa de bază pentru punerea în operă a strategiei universității.
- B. Pentru aceasta, sistemul de evaluare trebuie să conducă la aprecierea publică morală, salarizare superioară și cuvânt greu în deciziile legate de procesul de învățământ (inclusiv plan de învățământ, programe analitice) pentru cei cu punctaje superioare.
- C. Universitatea trebuie să aplice **propriul sistem de evaluare** și salarizare, independent de criteriile impuse de minister pentru promovare și, simultan, să lupte pentru adecvarea criteriilor de promovare la sistemul sau de evaluare și salarizare.
- D. **Misiunea definitorie a unei universități este formarea de specialiști cu studii superioare pentru piața educațională și a muncii.**
- E. Producția publicistică în știință sau artă este un obiectiv auxiliar, inexistent în marea majoritate a universităților din lume.
- F. Atragerea de fonduri prin granturi de cercetare și/sau servicii nu este un scop în sine ci un mijloc pentru dezvoltarea universității și o formă indirectă de creștere a vizibilității.
- G. **Valoarea unei universități este dată de calitatea îndeplinirii misiunii definitorii. Aceasta se măsoară fără distorsiuni prin succesul absolvenților săi pe piața liberă educațională și a muncii și cu distorsiuni specifice, pe piețele țărilor în tranziție.**
- H. Aprecierea valorii unei universități, exclusiv sau prioritar, prin producția publicistică în știință sau artă este o **aberație la fel de mare cum ar fi aprecierea valorii unei fabrici pentru că produce multe brevete de inovație dar care, poate că pe piață, scoate mai mult produse rebutate. Sigur acea universitate va falimenta precum fabrica respectivă.**
- I. Producția publicistică și granturile obținute pot contribui la creșterea vizibilității, dar această vizibilitate internațională secundară va grăbi în mod proporțional dimensiunea sa, autodesființarea, dacă universitatea respectivă nu furnizează, mai ales **produsul principal – absolventul** – la calitate competitivă pe piața liberă.
- J. Politica cosmetizării imaginii în locul reformelor de fond poate aduce doar un succes de moment dar care va fi urmat sigur de o catastrofă, chiar dacă intrăm sau nu în UE. Este, din nenorocire, o greșeală care s-a repetat mereu la nivel politic.
- K. Logic și practic, cadrele care au investit masiv în așa-numita activitate de cercetare științifică, în special prin granturi, **au neglijat** semnificativ activitatea didactică și complet, activitatea pedagogică, educativă.
- L. Un sistem de evaluare benefic și eficient trebuie construit pe baza preluării modelului care a produs cel mai mare succes universitar din lume, dar aducând

corecțiile necesare pentru a fi adecvat specificului și particularităților de etapă ale UB.

- M.** Perioada de tranziție impune necesitatea unui sistem de evaluare cât mai simplu și rapid aplicabil. Acesta trebuie să fie legat cât mai direct de buclele de feedback esențiale ale procesului universitar (absolvenții, studenții și documentele didactice existente). În plus, prin aplicarea sa asupra cadrelor didactice sistemul trebuie să aducă, prin acestea, în cel mai scurt timp, informațiile necesare pentru vizibilizarea de fond a UB. Rezultatul scontat va fi creșterea atractibilității UB, inclusiv pentru candidați din alte țări.

COMENTARIU FINALE

Atât problemele semnalate, cât și principiile formulate sunt rezultatul unui studiu preliminar asupra realității din mediul nostru universitar, cu precădere cel frecventat de echipa proiectului.

Întrucât proiectul se adresează conducerii UB - pe umerii căreia apasă greutatea adoptării unei decizii -, considerăm că efortul de aprofundare a cercetării ar trebui continuat numai în măsura în care problematizarea și principiile enunțate sunt cvasiunanim acceptate. Aceasta numai din motive clare de raport cost-beneficiu.

29 martie 2006

Echipa Proiectului

Liviu Dragomirescu

Dan Manoleli

Raluca Bancilă